

CZU 94(498)''16/17''(092)Brâncoveanu C.

## STUDII BRÂNCOVENEȘTI

CONSTANTIN BRÂNCOVEANU STUDIES

Radu MOȚOC<sup>1</sup>

**Abstract:** Răzvan Theodorescu in his „Studii Brâncovenești / Brâncovenești Studies”, reflects some representative passages about the reign of Constantin Brâncoveanu from a historical, cultural and artistic aspect. The ambition of this text is to draw attention to the personality of Constantin Brâncoveanu is highlighted in the religious and residential architecture, in the mural painting.

**Keywords:** Constantin Brâncoveanu, Romanian history, civilization, culture, architecture, Brancovean era

Epoca brâncovenească a fost studiată sub mai multe domenii de foarte mulți istorici, printre care trebuie amintiți: Andrei Busuioceanu, Florin Constantiniu, Ioan Aurel Pop, Constantin Rezachevici, Paul Cernovodeanu, Virgil Cândea, Dan Berindei etc.

Un studiu special dedicat Brâncovenilor a fost redactat de regretatul acad. Răzvan Theodorescu (1939–2023), care a fost publicat la Ed. Academiei Române în anul 2014.

Lucrarea conține mai multe capitole:

- Constantin Brâncoveanu, un model princiar
- Un veac valah între martiri și trădări
- Note istorisite în arta brâncovenească
- Istorie și profeție în arta Țării Românești în prima jumătate a secolului al XVIII-lea.

Interesant este și faptul că acest studiu este ilustrat cu 27 de imagini legate de bisericile domnești.



Fig. 1 Studii Brâncovenești de acad. Răzvan Theodorescu

<sup>1</sup> Inginer, Galați, România, e-mail: [motoc.radu@yahoo.com](mailto:motoc.radu@yahoo.com)



Pentru a prezenta acest studiu vom selecta anumite pasaje mai reprezentative:

Un principe autentic al vremurilor de tranziție către modernitate era **Constantin Brâncoveanu**.

Cel care, într-un timp al nesiguranței, își cerceta viitorul pe căile oculte ale astrologiei, consultând horoscoape dar care, într-un timp baroc, privea cu orgoliu către trecutul bizantin spre care coborau rădăcinile neamului său matern; de unde venea stema cu acvila bicefală cioplită în piatră, ce face trecerea din pridvor în pronaosul bisericii mari a Mănăstirii Hurezi; de unde apărea galeria de portrete cantacuzinești.



Fig. 2 Portalul bisericii Hurezi, cu stema brâncovenească și cantacuzină

De numele acestui principe valah se leagă și noutatea arhitecturii rezidențiale. Suntem în epoca în care în Europa englezii inventau cuvântul *confort*, iar francezii pe cel de *confortable*<sup>2</sup>.

O arhitectură găsită în vechi centre politice încărcate de prestigiul istoriei, precum Târgoviște sau București și Mogoșoaia unde, în pisania din 1702, apare, pentru întâia oară în limba română, termenul de *palat*.

Înțelegerea civilizației românești din jurul anului 1700, epoca hotărâtoare a trecerii spre evul modern, fără răsturnări spectaculoase, într-un lent dar hotărât gest de sincronizare cu restul culturii europene, și-a câștigat tot mai mulți adepți. În centrul ei, istoricii deslușiră personalitatea **Brâncoveanului**, care se manifesta printr-o arhitectură religioasă și rezidențială sau în pictura murală cu sentimentul cel nou al demnității omului de merit, indiferent de obârșie, a omului care începe a ști să ducă o existență confortabilă și *civilizată* în pas cu Europa<sup>3</sup>.

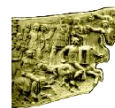
Încercarea lui **Constantin Brâncoveanu** de a instaura, cu ambiții pe măsură, o stabilitate politică demult neatinsă, într-o domnie de mai mult de un sfert de veac, rămâne în istoria noastră un gest eroic.



Fig. 3 Biserica Hurezi

<sup>2</sup> Răzvan Theodorescu, *Studii Brâncovenești*, Ed. Academiei Române, 2014, pag. 8-9

<sup>3</sup> *Ibidem*, pag. 9-10



În această nestatornicie românească își făcea loc un oportunism al boierimii presărat cu trădări. Au trădat Cantacuzinii cei cultivați pe nepotul lor **Constantin Brâncoveanu**. Rădăcinile acestei trădări au fost găsite în conflictul dintre fiii voievodului și progenitura stolnicului Constantin Cantacuzino. Dar trădau și pe turci în folosul Habsburgilor și al Romanovilor.

Cercetările recente în arhivele otomane au scos la iveală faptul că Divanul imperial de la Stambul numise domn în Valahia pe Ștefan Cantacuzino, în locul vărului său primar **Constantin Brâncoveanu**, pe când acesta se afla încă domnitor la București<sup>4</sup>.

Domnia lui **Constantin Brâncoveanu**, lungă și stabilă, este plasată într-un moment de tensiune maximă a conflictelor dintre puterile vecine – în 1699, pacea de la Karlowitz tranșa în favoarea Habsburgilor lungul război cu Imperiul Otoman, iar în 1711, la Stănilești, stăvâlea vremelnic pretențiile lui Petru cel Mare<sup>5</sup>.

Sfârșitul lui **Constantin Brâncoveanu** a fost voit de călăii săi, nu departe de chioșcul sultanului Ahmed al III-lea, aidoma unui spectacol care venea să înfricoșeze. Se încheia astfel o viață de erou parcă desprins dintr-o dramă barocă așa cum se scriau atâtea în perioada lui<sup>6</sup>.



Fig. 4 Stema cantacuzină de la Mănăstirea Sâmbăta de Sus

După trei ani de la decesul domnitorului **Brâncoveanu**, în anul 1720, trupul martirizat al ctitorului Hurezilor era adus de la o mănăstire din Marmara și coborât în cripta unei alte biserici monahale din inima Bucureștiului. În 12 iulie 1720, doamna Maria Brâncoveanu punea candela de argint deasupra mormântului de la biserica Sf. Gheorghe Nou, al celui mai ilustru dintre victimile românești ale deceniului ce se încheiase atunci<sup>7</sup>.

Este demn de remarcat faptul că distinsul istoric acad. **Răzvan Theodorescu** a studiat epoca domniei lui **Constantin Brâncoveanu** aspectele istorice și culturale artistice.

Merită să semnalăm și lucrarea redactată de Paul Cernovodeanu și Florin Constantiniu dedicată lui *Constantin Brâncoveanu*, editată de Academia Române în anul 1989. Lucrarea prezintă și un arbore genealogic al familiei Brâncoveanu.

19 februarie 2023

<sup>4</sup> *Ibidem*, pag. 15-17

<sup>5</sup> *Ibidem*, pag. 21

<sup>6</sup> *Ibidem*, pag. 15

<sup>7</sup> *Ibidem*, pag. 45, 47.